

R2P, криптовалюти, суровини, злато

Лекция #5

Основи на инвестициите

Георги Захариев

Преговор

В лекция #4 преминахме през

- Дългове и кредити
- „Добър“ и „лош“ дълг
- Недвижими имоти
- Дългосрочни и краткосрочни наеми
- Земеделска земя

Входен изпит за програма

- Изпит – **17 и 18 февруари**
- Ранно записване – **50 лева до 1 февруари**
- Късно записване – **100 лева до 15 февруари**
- Продължителност - **120 минути**
- Формат – **тест със затворени въпроси и отговори**
- Грамота – **Всички с оценка над 5.00 ще получат грамота**
- Прием – **всички, издържали успешно изпита с оценка над 3.00 ще продължат в програмата по Инвестиции и допълнителни доходи**

Записване в програма: **От 19 февруари до 8 март**

Видове інвестиції і активи

За какво ще говорим днес:

- P2P
- Блокчейн і Web3
- Криптовалути
- Злато і сировини

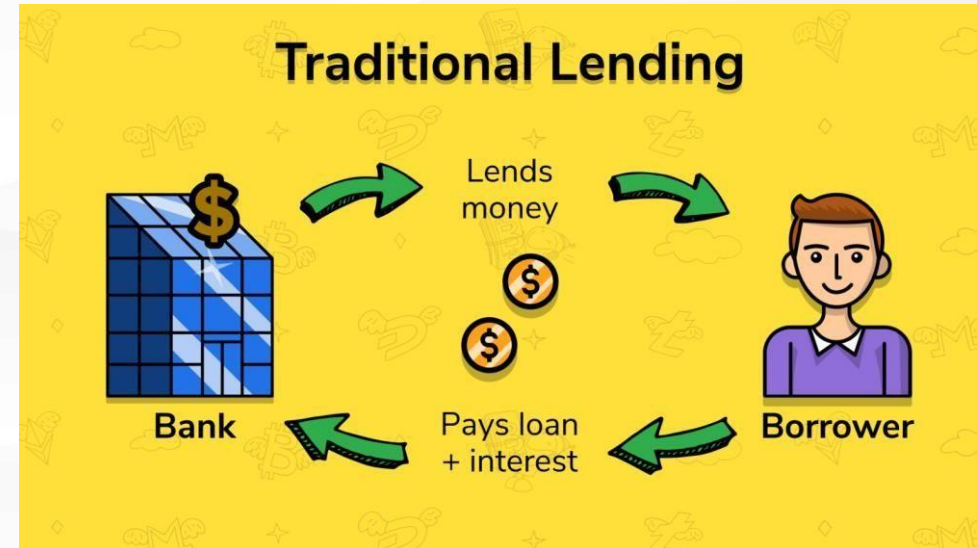
P2P кредитиране

**Даване на пари като заем чрез платформи, които прескачат
финансовите посредници**

Георги има нужда от 2000 лева. Вместо да ги вземе от банка, ги получава директно от Мария, Димитър, Иван и Ива в платформа за P2P кредитиране.

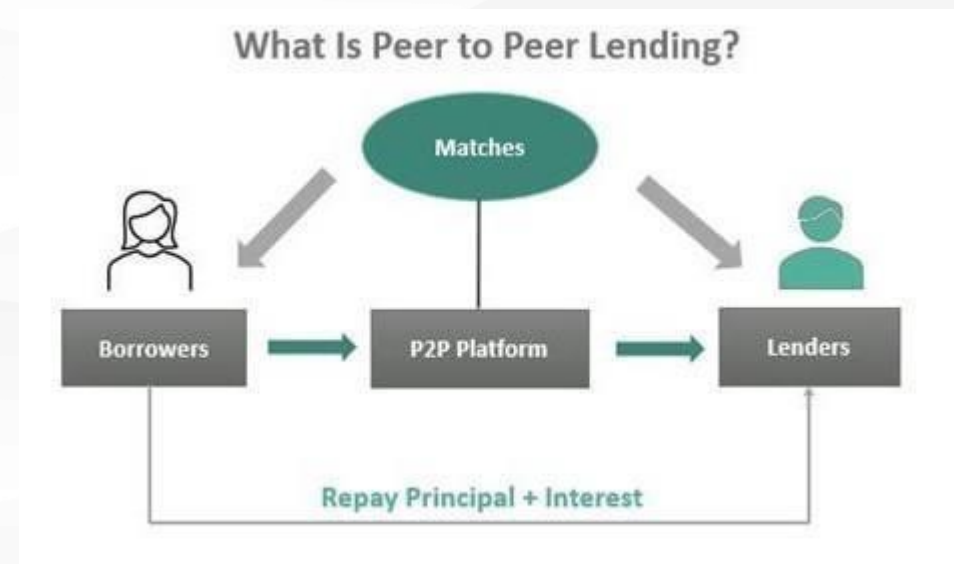
Традиционният кредит

- Иван оставя парите си на депозит в банка
- Мария има нужда от кредит за ремонт
- Банката отпуска кредит
- Мария плаща лихва върху кредита към банката
- Банката генерира приход от Мария и дава част от приходите на Иван чрез лихва върху депозита

Peer-to-peer кредит

- Мария има нужда от кредит за ремонт
- Иван и Ива предоставят директно чрез платформа нужната сума на Мария.
- Мария плаща на Иван и Ива, дължимата сума + лихва
- Платформата взима такса

Плюсове и минуси на P2P кредитирането

Плюсове

- Предвидима възвръщаемост
- Пасивен доход
- Възможност за диверсификация
- Ниски такси
- Ниска първоначална инвестиция

Минуси

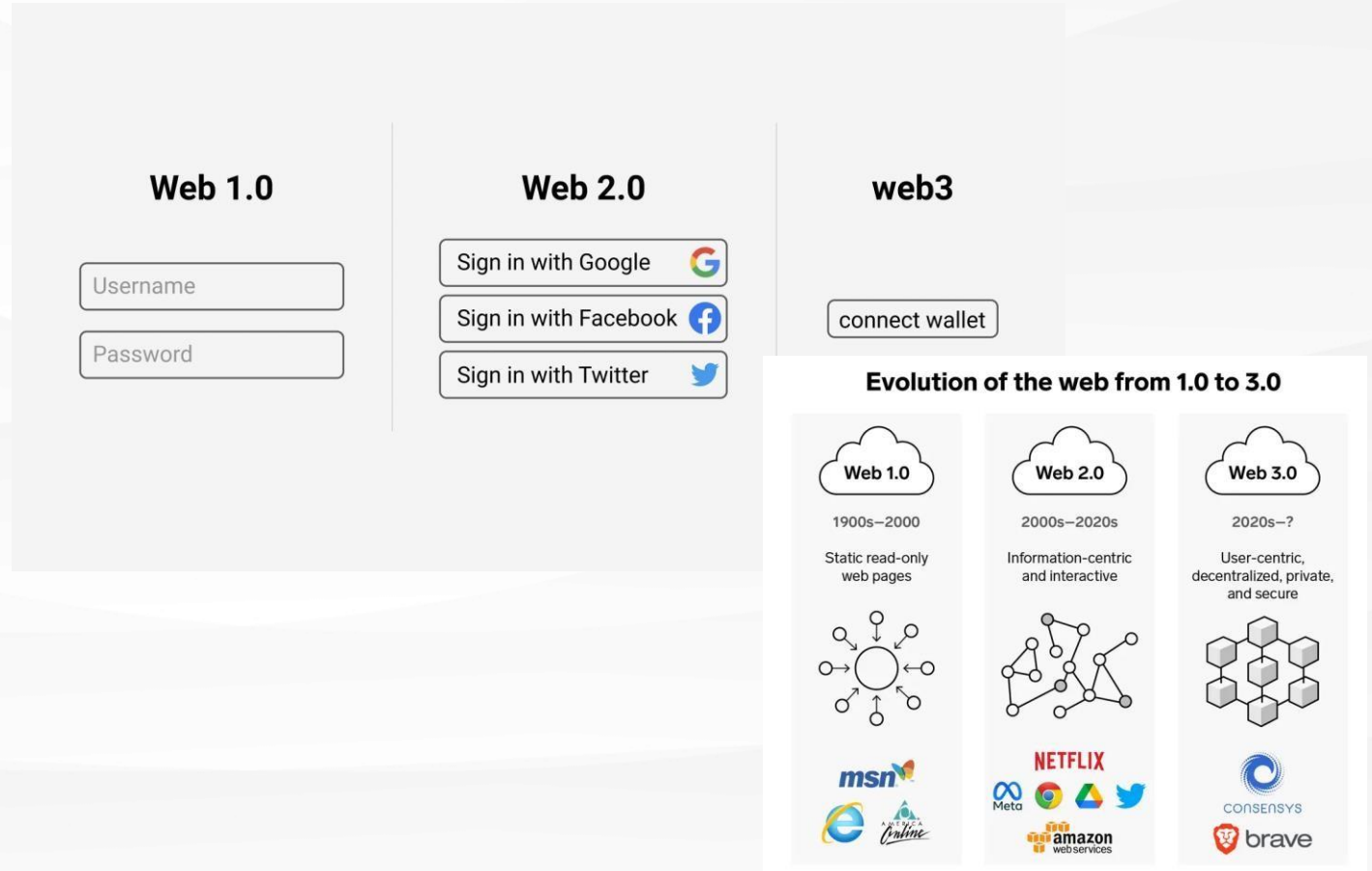
- Кредитен риск
- Пазарен риск
- По-малко гаранции за инвестицията ни

Какво е Web3?

Следващото „поколение“ интернет, в което потребителите ще използват децентрализирани мрежи и приложения и ще имат пълен контрол върху своите собствени данни.

- Децентрализация
- Изкуствен интелект
- Запазване на лични данни
- Анонимност и автономност

Криптовалута

Криптовалутите са цифрови валути, които използват принципа на криптографията, за да позволяват сигурни и незабавни транзакции.

Криптовалутите се раждат в кризата от 2008

Банките в този период представляват „системен риск“, защото дават кредити, които не са добре опезпечени. Финансовата система се срива.

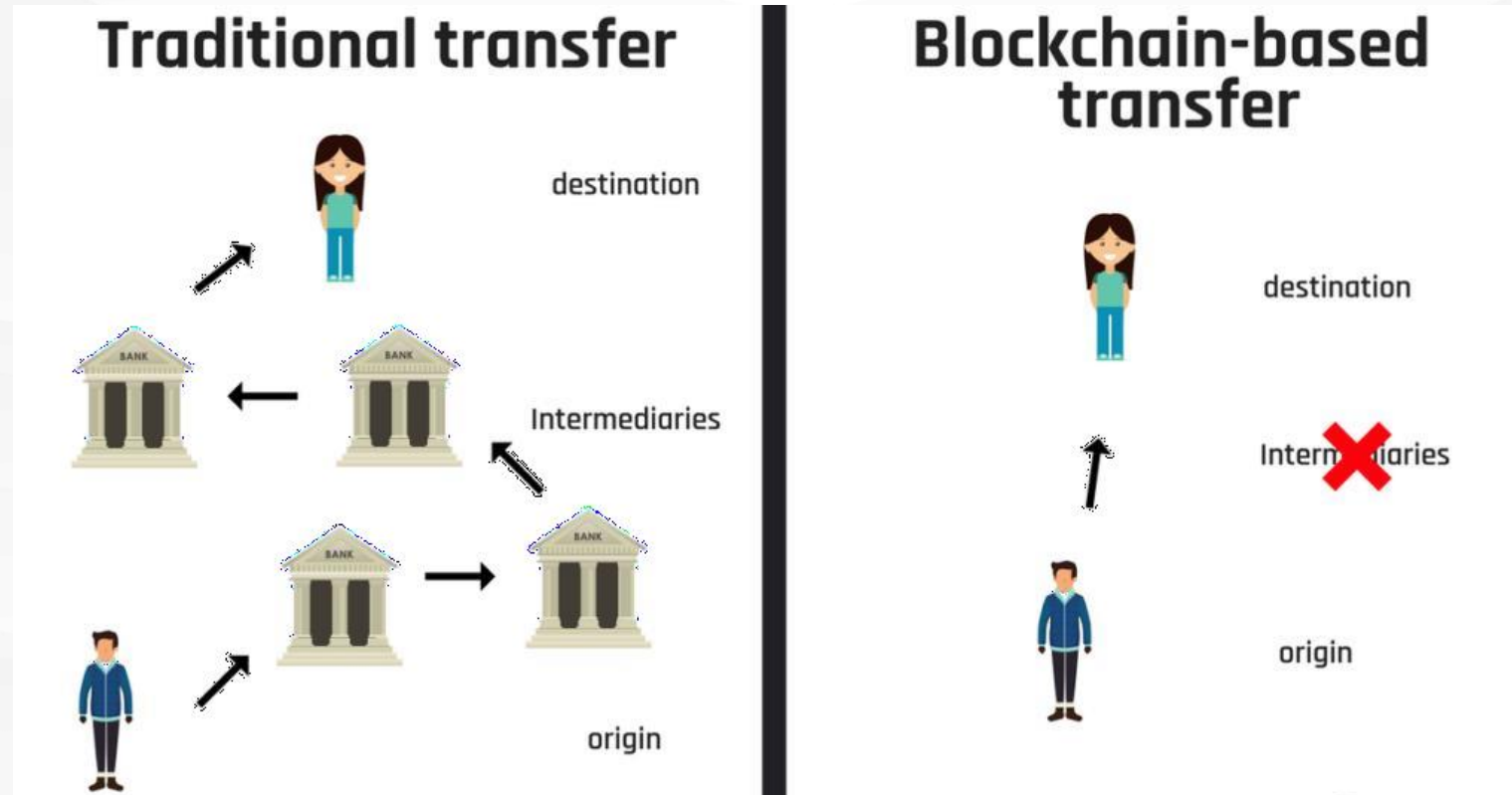
Хората започват да търсят алтернативи на традиционната финансова система, която доскоро са намирали за сигурна.

Сатоши Накамото

- През 2008 се появява първата научна публикация за Bitcoin и концепцията за блокчейн във финансовия свят
- Авторът/авторите използва/т псевдоним
- Създава whitepaper (бизнес план; обяснение) на Биткойн
- Създава първата блокчейн база данни
- Все още не е известно кой е в реалност

Фундаментална разлика в прехвърлянето на пари

Блокчейн технология

Как работят транзакциите?

- Иван иска да изпрати пари на Мария
- Транзакцията се превръща в онлайн блок
- Блокът бива дистрибутиран в мрежата
- Мрежа от участници верифицират транзакцията
- Блокът се добавя в мрежата от транзакции
- Блокът става част от верига от блокове
- Притежанието на пари от Иван преминава към Мария

How blockchain works

PaulDughi.com

Jim wants to send money to Mary

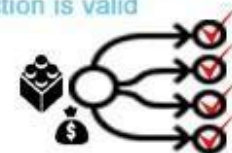
The transaction is represented online as a block

The block gets distributed across the network

The network verifies the transaction is valid

The block is added to the chain, reconciling across the network and creating a permanent record

Jim's record of ownership of the money moves to Mary

Използване на криптовалюти през 2022

- Около 4.2% от световното население (320 милиона души) притежават криптовалюти
- 63% мъже и 37% жени
- 72% от притежателите на крипто са под 34 години

Най-много крипто притежатели има в:

- САЩ (46 милиона)
- Индия (27 милиона)
- Пакистан (26 милиона)
- Русия (10% от руснаците притежават крипто)
- Украйна (12.7% от украинците имат крипто)
- България (11% от българите притежават крипто)

Биткойн за първи път предоставя актив, който е

- Дигитален
- Уникален – не може да се копира
- Глобален – достъпен отвсякъде
- Свободен – не подлежи на цензура
- Ограничен – с максимално „копаене“ на 21 милиона биткойна

За да го използваме имаме нужда само от интернет.

Какво дава стойност на Bitcoin?

Същото, което дава стойност и на златото: доверие от страна на инвеститорите и някаква част от човечеството.

- Ограничено количество
- Лесно за делене на малки части
- Лесно е за транспортиране
- Лесно и бързо за размяна
- Не се разваля с времето (мога да го завещая)
- **Свободата**

Световният ден на Bitcoin Pizza

- На 22 май 2010 е осъществена първата трансакция с Биткойн
- 10 000 биткойна за 2 пици (41\$ по това време)

Разплащателно средство или инвестиционен актив е Биткойн

- Блокчейн технологията ни дава и двете
- На този етап се приема, че биткойн е инвестиционен актив (дигитално злато)
- Има крипто долари, които са удобни за разплащания
- Блокчейн е интернета на алтернативната финансова система

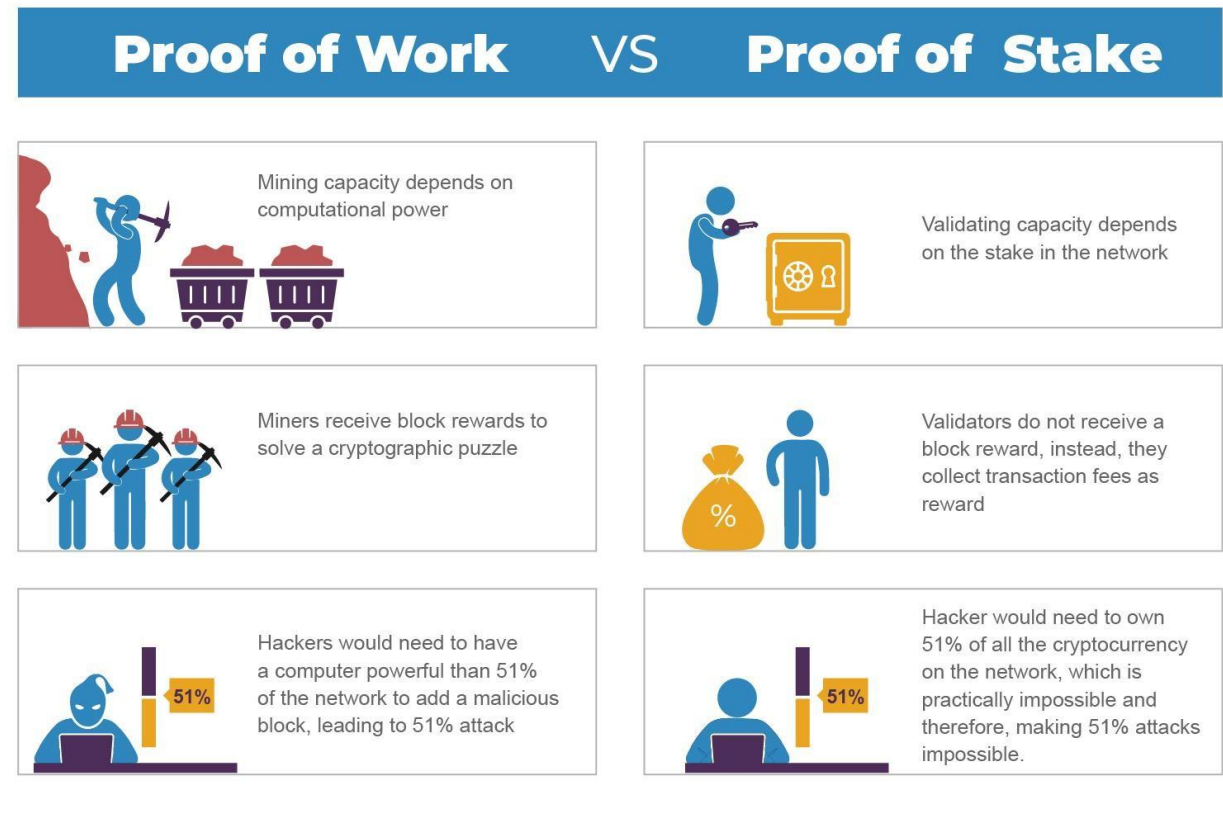
Как работи Bitcoin?

Bitcoin се „добива“ чрез „копаене“. „Копаенето“ представлява процес на решаване на сложни математически алгоритми, които валидират трансакциите по мрежата.

- Лотария за това кой ще създаде следващия блок (някой от „миньорите“ в мрежата)
- В един блок имаме няколкостотин трансакции
- Една трансакция представлява изпращане на биткойн от виртуален адрес А към виртуален адрес Б

Потвърждение на валидна транзакция

Доказателството за залог (PoS) е начин да се докаже, че валидаторите са поставили нещо ценно в мрежата, което може да бъде унищожено, ако действат нечестно. В доказателството за участие на Ethereum валидаторите изрично залагат капитал под формата на ETH (криптовалута) в интелигентен договор на Ethereum. След това валидаторът е отговорен за проверката дали новите блокове, разпространявани по мрежата, са валидни и от време на време сам създава и разпространява нови блокове.

Как работят DeFi (Децентрализирани финанси)

- Иван предоставя ликвидност (пари) на онлайн борсата, която играе роля на банка
- Вместо левове и долари Иван е предоставил биткойни и етери
- Мария купува биткойни и заплаща такса за транзакцията към борсата
- Борсата чрез умен договор (който всеки може да прочете) предоставя процент от таксите на Иван срещу ликвидността, която Иван е предоставил

Като банка, но автоматизирано и без човешка намеса.

Крипто White paper

Ключов документ за разбиране на криптовалутите. White Paper е „информационната брошура“ или бизнес план на всеки крипто проект

- Защо е създаден проекта
- Какъв проблем решава проекта в реалния живот
- Как технологично проекта постига валидация на транзакция (консенсус)
- Как са разпределени първите криптовалуты от проекта
- Техническо обяснение на проекта
- Как се очаква да се развива проекта в бъдеще

Примери с двете водещи криптовалуты

- Bitcoin Whitepaper: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- Ethereum Whitepaper: <https://ethereum.org/en/whitepaper/>

Крипто термини

Initial Coin Offering

Първоначално предлагане на токени и блокчейн проекти по примера на първоначално публично предлагане на традиционни компании на капиталовите пазари.

Tokens - Токените са създадени върху вече съществуващ блокчейн на други криптовалути. (Ispolink)

Coins – Коините са криптовалути, които имат собствен/независим блокчейн (Bitcoin, Ethereum)

Плюсове на блокчейн

Експанзия

- Много бързи транзакции (не чакате дни)
- Прозрачност
- Елиминиране на системния риск от посредниците
- Абсолютен контрол над активите си
- Първа глобална свободна финансова система

Минуси на блокчейн

- Не можем да отменим транзакциите
- Усложнена процедура по пазене на портфейла ни
- Прекалена прозрачност – ако някой знае номера на сметката ни може да види баланса
- Липса на регулация и контрол, което води до потенциал на криминални дейности
- По-сложна технология, която изисква повече финансови и технически познания

Почивка

15 минути ;)

Криптовалутите като инвестиция

Най-лесните и разбираеми методи за доходност от криптовалути?

- Промяна на стойността (капиталова печалба)
- Даване на заем (Staking & Lending)
- Кripto „Депозит“
- „Копаене“ – да предоставим техниката си за потвърждаване на трансакции и да получаваме биткоини като „комисионна“

Bitcoin's Price History

С крипто можем да даваме „кредити“

Пасивни доходи от криптовалути

- Закупуваме Stablecoin (криптовалута, връзана като цена за национална валута)
  - Даваме тази криптовалута „под наем“
  - Получаваме „наем“ от нея
-
- Получаваме по-висока доходност от депозирането на национална валута в банка.

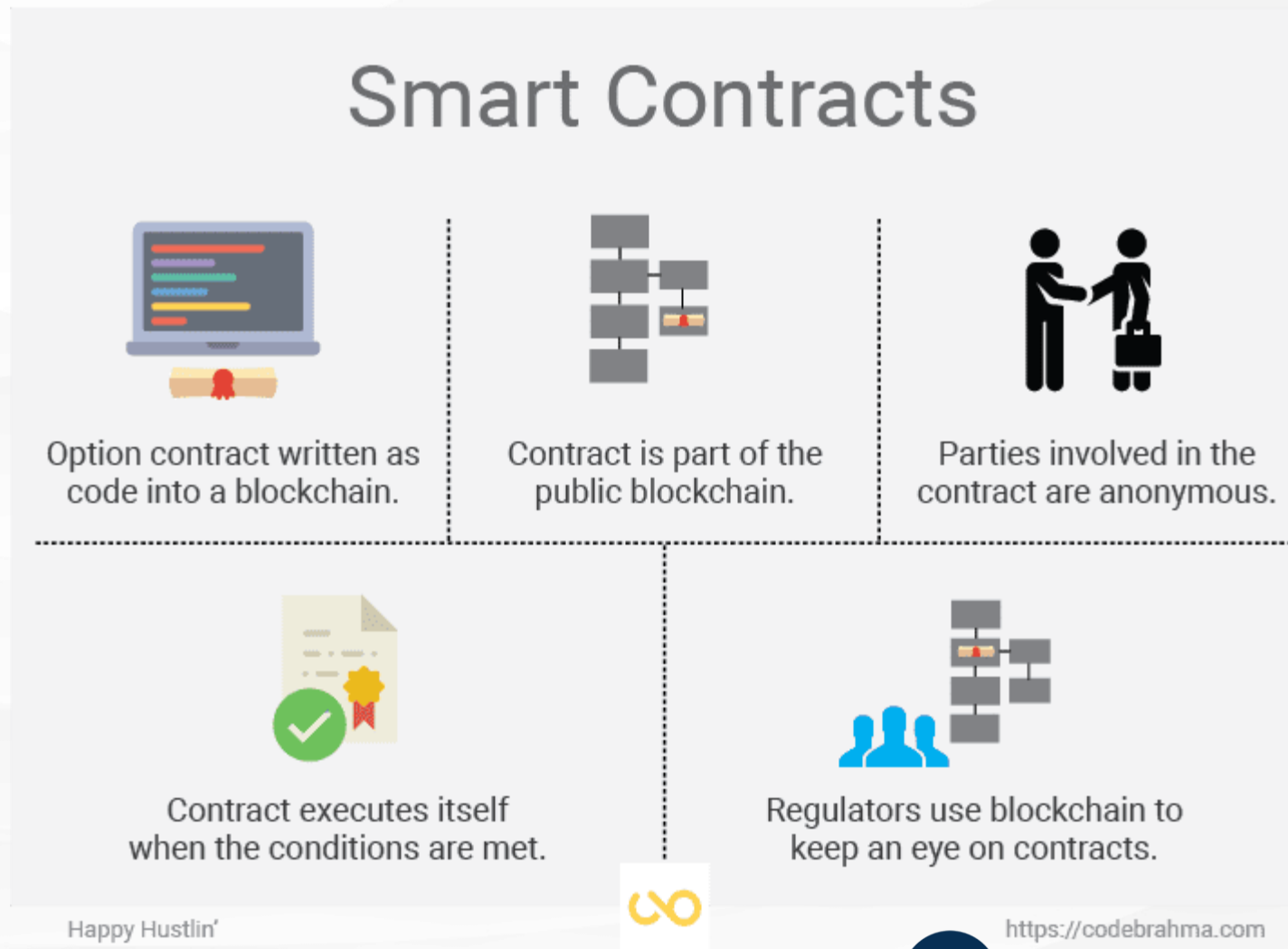

Блокчейн света не приключва с криптовалутите

- Умни договори (Smart Contracts)
- Tokenизиране на активи
(превръщане на 1 реален актив в X токена)

Още приложения на блокчейн:

<https://builtin.com/blockchain/blockchain-applications>

Умен договор при недвижимите имоти

Елиминира се нуждата от:

- Нотариуси
- Адвокати
- Имотен регистър
- Агенция по вписвания

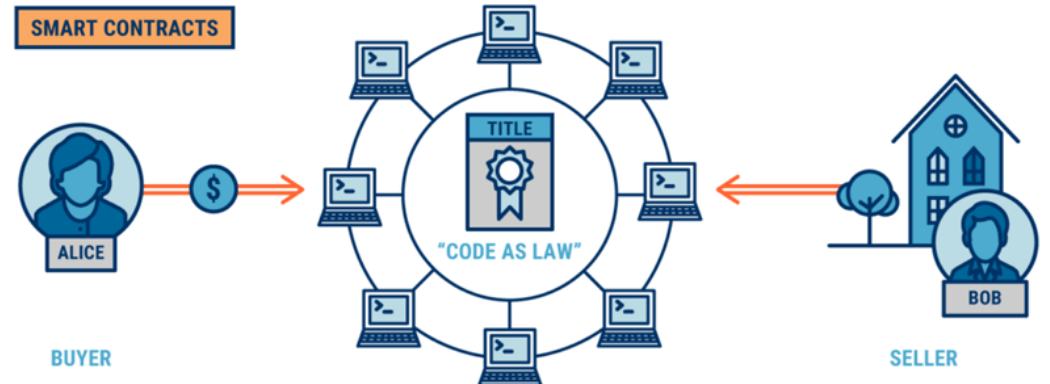

Buying a house on Ethereum

NOW

SMART CONTRACTS

Плюсове и минуси на криптовалутите

Плюсове

- Могат да доведат до висока доходност
- Носят технологична промяна, която ще се засили в бъдеще
- Опция за изцяло пасивни доходи
- Автоматизирана система с по-нисък контрол
- Висока ликвидност

Минуси

- Висока волатилност
- Множество измами (в момента още сме в периода на „дивия запад“ на крипто
- Частична регулация
- По-сложни стъпки за ползване
- Могат да доведат до по-големи загуби, заради по-високата волатилност

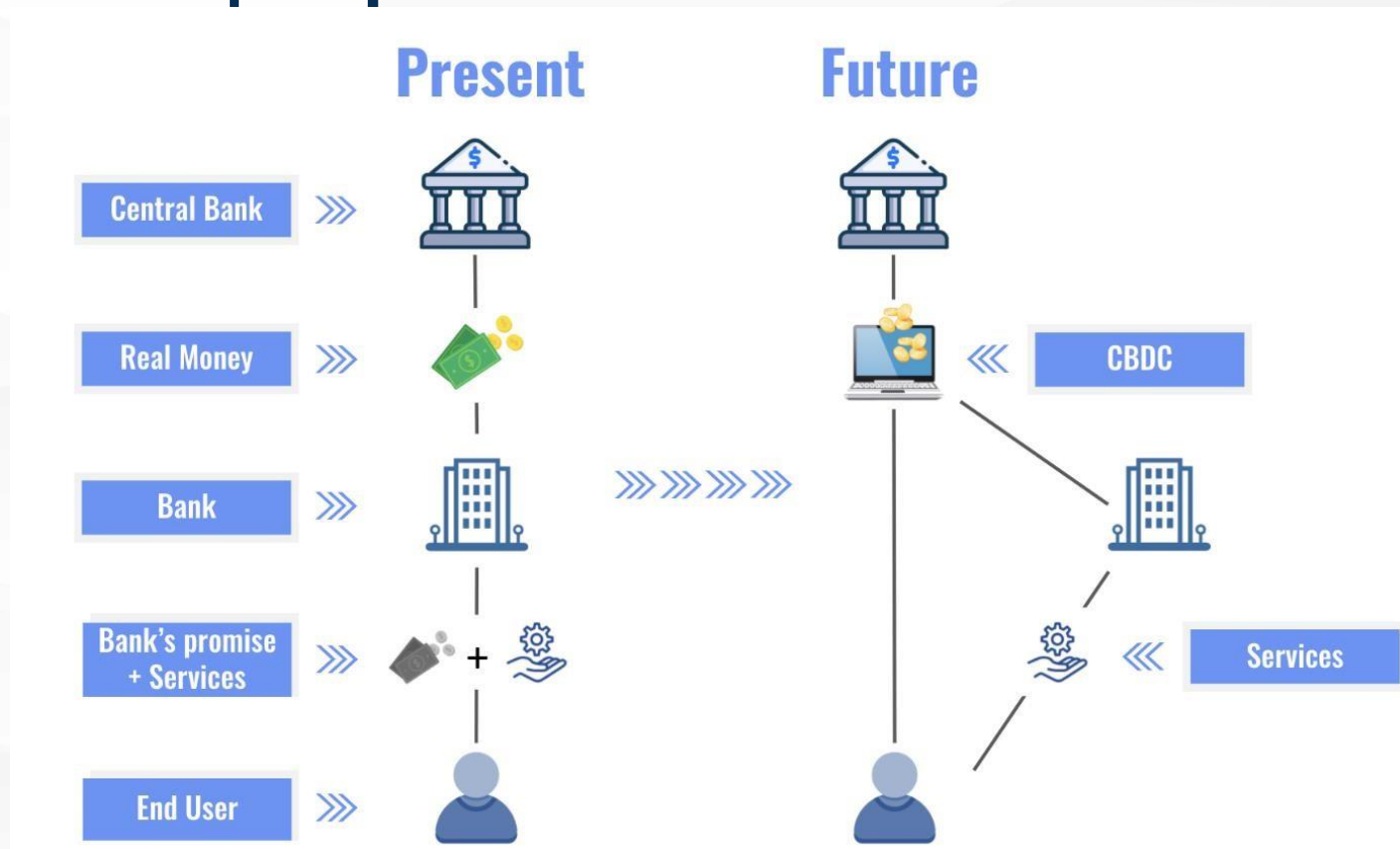

CBDC – Central Bank Digital Currency

Дигитална валута на централната банка

Дигитална национална валута,
базирана на блокчейн.

Издава се от националната
банка на страната. Например
дигитален долар или евро.

Дигиталните пари – възможности и рискове

Плюсове

- По-бързи, евтини и сигурни глобални преводи на пари
- По-достъпно предлагане на финансови инструменти до повече хора
- Опция за по-стриктен контрол върху монетарната политика
- Абсолютна видимост на всички трансакции (изсветляване на икономиката)
- По-малко финансови измами

Минуси

- Повече власт и пълен достъп до банковата ви сметка в ръцете на управляващите и администрацията
- Липса на „лично пространство“ в света на парите
- Опция за контрол от страна на властите за това как харчите и с колко пари разполагате

Златото

Какво представлява златото?

Златото е благороден метал, който стотици години се използва за обезпечаване на стойността на дадена стока или услуга, както и за създаване на допълнителна стойност след обработка.

На практика няколкостотин години злато = пари

В миналото е имало „Златен стандарт“, което значи че стойността на дадена валута е обезпечена в злато.

Златото е консервативен инструмент за запазване на богатство

- По-ниска волатилност и промени в цената
- Има по-скоро спестовна и по-малко инвестиционна функция
- Не носи доходност само по себе си
- Физическото му притежание води до допълнителни разходи

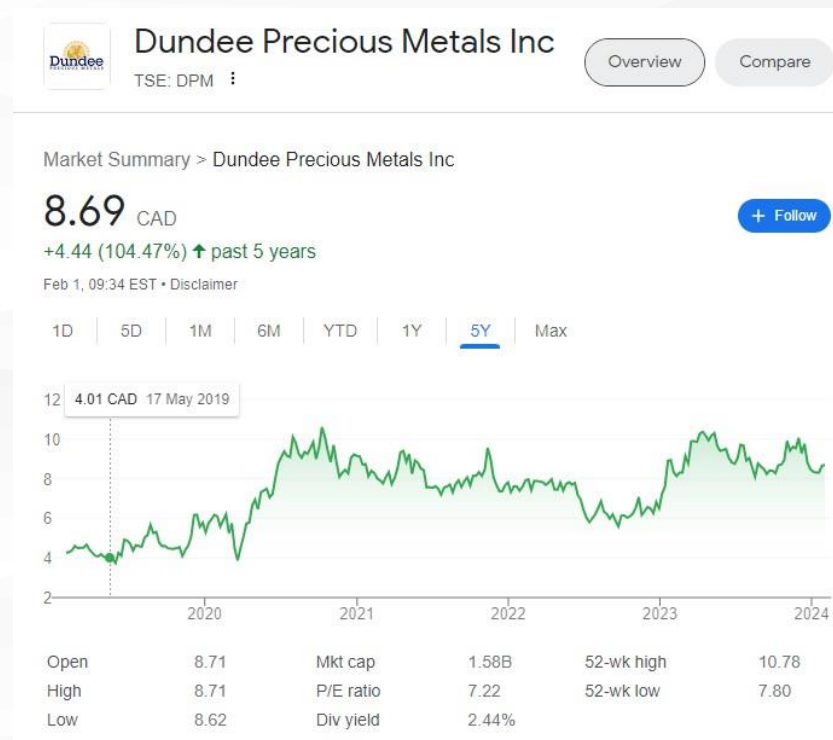

<https://www.macrotrends.net/1333/historical-gold-prices-100-year-chart>

<https://goldprice.org/gold-price-history.html>

Как можем да инвестираме в злато?

- Физическо злато (монети, кюлчета)
- Колекционерско злато (лимитирани издания)
- ETF-и фокусирани върху златодобивни или преработващи компании
- Безналично злато
- Акции на компании в златодобивна или преработваща индустрия

Ако изберем физическо злато

Трябва да го подсигуририм физически и да вземем предвид допълнителни разходи

- Сейф/място за съхранение
- Застраховка

Цената на златото се променя постоянно и има вероятност за кратък период от време да получим различни оферти за един и същ продукт.

Плюсове и минуси на златото

Плюсове

- Дългосрочна стабилност
- Физическа наличност
- Възможност за инвестиция с малки суми
- Ограничени количества
- Висока ликвидност за по-малки количества

Минуси

- Ниска ликвидност за по-големи количества
- Не носи доходност само по себе си, ако го притежаваме физически
- Висока краткосрочна волатилност (промени в цената)
- Изисква съхранение, ако го притежаваме физически

Суровини

Суровините са базова стока или материал, който се използва за търговия и създаване на по-сложни продукти и стоки.

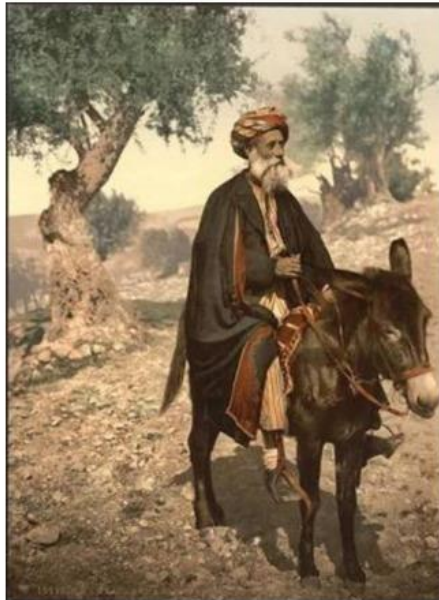
Например какаото се използва за създаване на шоколад, а златото за бижута.

Суровините най-често се търгуват краткосрочно

Суровините са променили стандарта на живот в
някои държави

**Arabs before oil
money**

Arabs after oil money

Най-търгуваните суровини

- Петрол
- Кафе
- Природен газ
- Злато
- Пшеница

Най-търсената суровина - петрол

Петролът е в основата на икономиката.

Ползваме го за превозните средства, за да
захранваме икономиката си, да създаваме
фармацевтични продукти и още други.

Цена на петрол през последните 70 години:

<https://www.macrotrends.net/1369/crude-oil-price-history-chart>

Наличието на сурвовини понякога зависи от фактори, които не контролираме

- Политическа нестабилност
- Времето
- Изчерпване на източник/запаси
- Откриване на нов източник
- Логистика
- Болести

*препоръчвам ви много интересен епизод на подкаста „Успелите преди успехите“ с Дъбов

Как можем да инвестираме дългосрочно в суровини?

- Суровинни ETF-и
- Акции на компании, които произвеждат или обработват суровини
- Да хванем самолет до Панама, да купим 100 кила кафе. Да се върнем до България и да го продадем на площада в родния си град.

<https://tradingeconomics.com/commodity/coffee>

Следваща лекция

6 февруари (вторник) от 19:00

- Лични финанси
- Как да сметнем личната ни инфлация
- Лични и семейни приходи и разходи
- Изграждане на личен финансов план

Домашно

- Потърсете 3 крипто проекта, които са изградени на Етериум
- Потърсете каква е била цената на Биткойн на конкретна дата по ваш избор в рамките на последните 6 години. (от 2017 до 2023/2024 година включително)
- С какви проценти се променя цената нагоре или надолу година след година Биткойн?

Въпроси

